

sint vagi, nulla stabiles certitudine veritatis, semper¹ discentes, et numquam ad scientiam veritatis pervenientes; idcirco quæ ad salutem tantummodo essent necessaria et maxime utilia, clare in *romano Catechismo*, et dilucide explanata, christiano populo tradenda disposuerunt.

Verum hunc librum non mediocri labore et studio compositum, omnium consensione probatum, et summis laudibus exceptum, his temporibus e pastorum manibus propemodum novitatis amor excussit, cum alios atque alios Catechismos extulerit nullo modo cum romano comparandos: unde duo mala exstiterunt; alterum, quod illa fuerit in eadem docendi ratione prope sublata consensio, oblatumque pusillis quoddam scandali genus, quibus sibi ipsi jam non amplius esse videantur in terra labii² unius et sermonum eorundem; alterum, quod ex diversis variisque tradendæ catholicæ veritatis rationibus ortæ sunt contentiones, et ex æmulatione, dum alius se Apollo, alius Cephæ, alius Pauli se dicat sectatorem, disjunctiones animorum, et magna dissidia; quarum dissensionum acerbitate nihil ad Dei gloriam minuendam exitius putamus, nihil ad extinguendos fructus, quos e christiana disciplina æquum est fideles percipere, calamitosius. Itaque duplex hoc malum ut ab ecclesia tandem amoliremur, illuc duximus redeundum, unde quidam parum prudenti consilio, nonnulli etiam superbia ducti, ut sese in ecclesia jactitent sapientiores, jamdudum fidelem populum avocaverant; et eundem Catechismum romanum pastoribus animarum iterum porrigendum existimavimus; ut qua ratione confirmata olim fuit catholica fides, et in doctrina ecclesiæ, quæ est columna³ veritatis, fidelium mentes corroboratæ, eadem nunc a novis quoque opinionibus, quibus nec consensio, nec antiquitas suffragatur, quam longissime avertantur. Atque probabilior ut fieret liber, et maculis, quas operarum vitio contraxerat, emendatior, illum ad ejus exemplum, quem S. Pius V, prædecessor noster ex tridentinæ synodi decreto vulgavit, iterum omni adhibita diligentia excudendum in alma urbe curavimus; qui in popularem sermonem ejusdem S. Pii jussu conversus, et editus, propediem mandato itidem nostro typis impressus denuo prodibit in lucem.

Quod igitur hoc Christianæ reipublicæ difficillimo tempore ad pravarum opinionum fraudes removendas, et veram sanamque doctrinam propagandam stabiliendamque opportunissimum subsidium cura nostra præbet et diligentia, vestrum est, venerabiles fratres, operam dare, ut a fidelibus recipiatur. Ac propterea hunc librum,

¹ 2 Tim. III. 7. — ² Gen. XI. 1. — ³ 1 Tim. III, 15.

quem veluti catholicæ fidei, et christianæ disciplinæ normam, ut etiam in tradendæ doctrinæ ratione constaret omnium consensio, romani pontifices pastoribus propositum voluerunt, vobis, venerabiles fratres, nunc maxime commendamus, vosque etiam obnixè in Domino cohortamur, ut jubeatis ab omnibus, qui animarum curam gerunt, in informandis catholica veritate populis adhiberi, quo tum eruditionis unitas, tum charitas, animorumque servetur concordia. Vestrum enim est tranquillitati omnium studere, quæ denique sunt partes episcopi; qui propterea illuc intentos oculos habere debet, ne quisquam propter suos honores superbe agendo schismata faciat, unitatis compage disrupta.

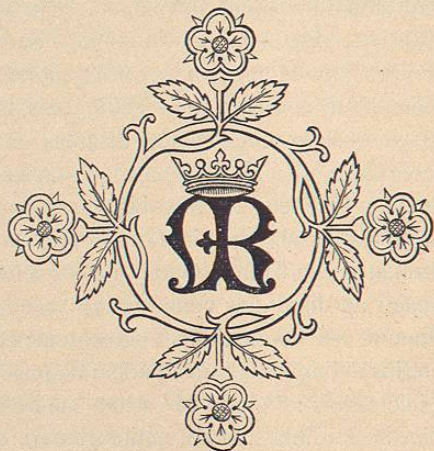
Nullum tamen aut certe exiguum hi libri fructum præbebunt utilitatis, si qui eos proponere, et explanare audientibus debent, minus docendo sint ipsi idonei. Itaque permagni interest, ut ad hoc munus christianæ doctrinæ populo tradendæ homines eligatis, non modo sacrarum rerum scientia præditos, sed multo magis et humilitate, et sanctificandarum animarum studio, charitate flagrantes. Tota enim christiana disciplina non in abundantia verbi, non in astutia disputandi, neque in appetitu laudis et gloriæ, sed in vera et voluntaria humilitate consistit. Sunt enim, quos major quidem scientia erigit, sed a cæterorum societate disjungit, et quo plus sapiunt, eo a concordiæ virtute desipiunt, qui sapientia ipsa Dei verbo admonentur: "Habete¹ sal in vobis, et pacem habete inter vos;" ita enim sapientiæ sal habendum, ut eo proximi amor custodiatur, et infirmitates condiantur. Quod si a sapientiæ studio, a cura etiam proximi ad discordias vertantur, sal sine pace habent, non virtutis donum, sed damnationis augmentum; et quo melius sapiunt, eo deterius delinquant; quos quidem damnat Jacobi apostoli sententia illis verbis: "Quod si² zelum amarum habetis, et contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari, et mendaces esse adversus veritatem;" non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica; ubi enim zelus est et contentio, ibi inconstantia, et omne opus pravum; quæ autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, et fructibus bonis, non judicans, sine æmulatione.

Dum ergo Deum in humilitate cordis et afflictione animæ deprecamur, ut diligentia atque industriæ nostræ conatibus suam impertiat indulgentiæ et misericordiæ largitatem, ne dissensio populum fidelem disturbet, utque in vinculo pacis, et in charitate spiri-

¹ Marc. IX. 49. — ² Jacob. III. 14.

tus unum sapiamus omnes, unum laudemus, et glorificemus Deum, et Dominum nostrum Jesum Christum, vos, venerabiles fratres, salutamus in osculo sancto; vobisque omnibus, itidemque cunctis ecclesiarum vestrarum fidelibus apostolicam benedictionem amantissime impertimur.

Datum in arce Castri Gandulphi die XIV. Junii MDCCLXI. pontificatus nostri anno III.

Index analyticus totius operis.

Pag.

Proœmium.

I.

Fidei necessitas. 1. Prædicatio fidei. 2. Fidei regula proxima. 3. Urgens obligatio docendi populum propter hæreses late disseminatas verbo et scriptis. 4. Mens Concilii edendi catechismum ad usum pastorum fidelium captu accommodatum. 5. Curæ pasto-

ralis finis est cognitio Jesu Christi, justitia, caritas. 6. Modus docendi auditoribus accommodatus. 7. Duplex fons doctrinæ, scriptura et traditio. 8. Doctrinæ quatuor præcipua capita. 9. Monitum practicum. 10.

PARS PRIMA.

De symbolo fidei.

9.

Fidei definitio 1. Symbolum fidei 2. Symboli distributio 3.

ARTICULUS PRIMUS.

II.

Articuli sensus 1.—**Credo.** Fides est assensus firmus Deo loquenti præstitus 2. Fidei professio exterior, necessaria 3.—**In Deum.** Sublimiorem Dei cognitionem fides præbet 4. Ratione etiam cognosci potest Deus 5. Cognitio per fidem præstantior cognitione per rationem 6. Unus tantum Deus 7.—**Patrem.** Deus est creatione pater omnium, præcipue Christianorum ratione adoptionis 8. Nomen patris indicat pluralitatem personarum 9. Quæ suis tantum proprietatibus distinctæ intelliguntur. Pater dicitur prima persona, quia principium sine principio 10. De

trinitate ne subtilius exquiratur. 11.—**Omnipotentem** 12. Quid significet Omnipotens 13. In symbolo cur Deus proponatur credendus omnipotens. Fidei in Deum omnipotentem utilitas 14. Omnipotentia communis tribus personis divinis, speciali modo Patri attribuitur 15.—**Creatorem cœli et terræ.** Deus, propter bonitatem suam, libere creavit 16 cœlum et terram 17: naturam spiritualem 18, animalia 19, et hominem 20. 21. Deus omnium conservator æque ac rector 22, et motor 23. Tribus personis creatio tribuenda 24.

ARTICULUS SECUNDUS.

24.

Utilitas hujus articuli 1. Hominis lapsus et miseria 2. Redemptoris necessitas 3. Fides in redemptorem 4.—**Jesum Christum.** Jesus nomen divino præcepto impositum 4. Redemptori propriissimum 5. Christus seu unctus est nomen dignitatis et officii 6. Unctus dicitur Jesus tanquam propheta, rex et sacerdos 7.— 8 **Filium ejus uni-**

cum. Christus Dei filius et verus Deus 9. Christi æterna generatio ineffabilis 10. 11. Christus una persona, et Filius unicus Patris 12.— **Dominum nostrum.** Christus Dominus noster secundum utramque naturam 14. Homo christianus Christi Domini vere mancipium est 15.

ARTICULUS TERTIUS.

32.

1.—**Conceptus de Spiritu sancto.** Hujus articuli sensus 2. Incarnationis opus toti trinitati commune attribuitur Spiritui sancto 3. In incarnatione Christi quædam secundum naturam, quædam supra naturam facta inveniuntur 4. 5. Christus ut primum conceptus gratiam omnem habuit: dici tamen nequit filius Dei adoptivus 6. 7.— **Na-**

tus ex Maria Virgine. Christum Virgo peperit 8 modo communem naturæ cursum superante 9. Christus Adamo, Maria Evæ comparantur 10. Figuræ conceptionis et nativitatis Christi 11. Christi incarnatio ad humilitatem nos provocat 12, simulque hominis dignitatem ostendit 13. Christo in cordibus domicilium parandum 14.

39.

ARTICULUS QUARTUS.

Necessaria hujus articuli frequens explicatio 1. 2. — **Passus.** Anima Christi malis repleta est 3. — **Sub Pontio Pilato.** Tempus passionis notatur propter rei momentum 4. — **Crucifixus.** Mors in cruce aptior atque accommodatior ad humani generis redemptionem 5. Historia passionis sæpius populo replicanda 6. — **Mortuus.** Christus vere mortuus est 7. Christi mortui animæ et corpori separatis divinitas uniebatur 8. Mors Christi fuit voluntaria, non coacta 9. —

Sepultus. Sepultus Christus proponitur credendus, ut resurrectionis miraculum magis declaretur 10. Duo valde notanda 11. Mysterii passionis et mortis immensitas apparet si spectetur: dignitas personæ patientis 12, passionis causa, nempe hominum peccata 13: dolorum acerbitas 14, in corpore 15, et in anima 16. Bona et commoda ex Christi passione promanantia 17. Ratione satisfactionis et sacrificii 18. In passione virtutum omnium exempla sunt 19.

ARTICULUS QUINTUS.

49.

1. — **Descendit ad inferos** 2. Inferorum nomine generatim significantur abdita animarum receptacula 3; in specie autem: locus damnatorum purgatorius ignis, limbus patrum 4. Christi anima descendit ad limbos non tantum virtute, sed re et præsentia 5. Dignitati Christi nihil detractum est ex descensu ad inferos 6. Christus ad inferos descendit ut animas Sanctorum liberaret 7 et suam potentiam declararet 8. — **Resurrexit.** 9. 10. Resurrexit Christus virtute propria 11. Primus

omnium resurrexit 12. — **Tertia die.** Resurrexit post tempus sufficiens ad mortem comprobendam 13. Cur sit additum in Symbolo Const. secundum Scripturas 14. Necessaria resurrectio ut justitia Dei ostenderetur, ut fides nostra confirmaretur, ut salutis et redemptionis mysterium absolveretur 16. Resurrectionis utilitates: Deum immortalem ostendit; nobis autem peperit resurrectionem corporis et animæ 17. Exempla ex resurrectione sumenda 18. Signa resurrectionis a peccato 19.

ARTICULUS SEXTUS.

58.

1. — **Ascendit ad cœlos.** Christus, ut Deus et ut homo est, sua virtute in cœlum ascendit 2. — **Sedet ad dexteram Patris.** Sedere denotat summæ potestatis et gloriæ firmam possessio-

nem 3. Cetera vitæ Christi mysteria ad ascensionem referuntur 4. Ascensionis causæ 5. Ascensionis Christi utilitates 7. Ascensionis alia beneficia 8.

ARTICULUS SEPTIMUS.

64.

Sensus articuli 1. Duplex Filii Dei adventus 2. Duplex iudicium: particulare, generale 3. Iudicii generalis necessitas 4. Christus etiam ut homo iudex omnium est 5. Cur perinde Pa-

tri vel Spiritui sancto hoc iudicium non adscribatur 6. Signa iudicii præcedentia 7. Iudicii forma et sententia 8. De iudicio frequens sermo habendus 9.

ARTICULUS OCTAVUS.

70.

Fides in Spiritum sanctum necessaria 1. Spiritus sancti nomen tertiam Trinitatis personam designat, quamvis etiam conveniat duabus aliis 2. Cur proprio nomine careat tertia Trinitatis persona 3. Spiritus sanctus Deus, æqualis Patri et Filio 4. Spiritus sanctus a Patre et Filio distincta persona

5. Spiritus sanctus cur dicatur Dominus et vivificans. Spiritus sanctus a Patre et Filio quomodo procedat 6. Quidam effectus peculiariter Spiritui sancto attribuuntur 7: præcipui enumerantur 10. Gratia justificans munus Spiritus sancti 11.

ARTICULUS NONUS.

76.

Cur hic articulus diligenter explicandus 1. Nomen ecclesiæ generatim designatur quæcumque congregatio; proprie autem designatur cœtus fidelium 2. Nomen istud innuit cœtum fidelium Dei sapientia et consilio con-

stitutum ad rerum æternarum cognitionem et possessionem 3. Dicitur etiam domus Dei, grex ovium Christi, sponsa, corpus Christi 4. Ecclesia militans et triumphans 5. In Ecclesia militanti sunt et boni et mali 6. 7. Ab Ecclesia ex-

cluduntur, infideles, hæretici, excommunicati 8. Partes Ecclesiæ universalis etiam nomine Ecclesiæ significantur 9. — **Sanctam, catholicam.** Ecclesiæ proprietates. Ecclesia una 10 unus Ecclesiæ rector 11, unus spiritus 12. Ecclesia sancta, id est, Deo consecrata, cum Christo totius sanctitatis fonte conjuncta, sacrificio et sacramentis prædita 13. Catholica, id est, universalis, homines omnium locorum et temporum complectens 14. Apostolica, id est, ab Apostolis deri-

vata quoad doctrinam et auctoritatem 15. Ecclesiæ duæ figuræ: arca Noe et civitas Jerusalem 16. Ecclesia ipsa est objectum fidei 17. Ecclesiam credere oportet, et non in Ecclesiam 18. — **Sanctorum communionem** 19. Communio Sanctorum per sacramenta et bona opera 20. Illustratur similitudine humani corporis 21. Plene habetur solum inter membra ecclesiæ viva 22. Extenditur ad gratias gratis datas 23.

ARTICULUS DECIMUS.

90.

1. In Ecclesia potestas remittendi peccata 2 per baptismum 3, et per vim clavium 4. Nullum peccatum quod non possit in Ecclesia remitti 5. Hæc potestas est penes Episcopos et sacerdotes 6. Remissio peccatorum non fit nisi auctoritate divina 7, quæ ante

Christum nemini concessa fuit 8. Summa Dei benignitas in modo remittendi peccata 9. Inde erigendi fideles 10. Beneficio remissionis peccatorum diligenter utendum 11. Facilitate veniæ obtinendæ non abutendum 12.

ARTICULUS UNDECIMUS.

95.

1. Hominum resurrectio appellatur resurrectio carnis, quia anima immortalis est, et ut significetur non agi de resurrectione spirituali 2. Carnis resurrectio illustranda exemplis utriusque testamenti 3. Similitudinibus suadenda 4. Rationibus probanda 5. Om-

nes resurgent 6. Proprium corpus cuiusque resurget 7, et quidem integrum 8. Corpora resurgent immortalia 9. Ornamenta corporum sanctorum: impassibilitas, claritas, agilitas, subtilitas 10. Fructus ex fide resurrectionis capiendi 11.

ARTICULUS DUODECIMUS.

104.

1. Per vitam æternam intelligitur perpetuitas beatitudinis 2, quæ sita non est in rebus corporeis et caducis, sed in divinis 3, et inamissibilis est 4. Æterna beatitudo verbis explicari nequit 5. Fides ejus multum valet ad pietatem promovendam 6. Beatitudo duplex, essentialis et accidentalis 7.

Beatitudo essentialis duobus constat, nempe quod Deum intuebimur, et quod veluti dii efficiemur 8. 9. per lumen gloriæ 10. 11. Beatitudo accessoria consistit in copia bonorum honoris, animæ et corporis 12, 13. Certa ratio acquirendæ beatitudinis 14.

PARS SECUNDA.

De Sacramentis.

111.

Scientia desacramentis Pastori necessaria 1. — **Nomen.** Sacramenti nomine designatur juramentum, vel res sacra abditæ atque occultæ 2; proprie signum sensibile gratiæ efficacæ 3. — **Definitio.** Definitur sacramentum signum rei sacræ 4. Signum est res instituta ad aliam denotandam 5; sacramentum autem in genere signi esse patet ex ipsius rei consideratione et ex scriptura 6; non est signum naturale nec ab hominibus inventum, sed a Deo constitutum, ut significet et efficiat gratiam 7. 8. Sacramenti uberior expli-

catio 9. Quodlibet sacramentum, præter gratiam præsentem, significat etiam passionem Christi et vitam æternam 10. Aliquando etiam alias res demonstrat. 11. — **Causæ.** Causæ institutionis sacramentorum: fides supernaturalium erigenda, spes in Dei promissa confirmanda; sanitas animæ recuperanda, christiani inter se vinculo consociandi et a ceteris distinguendi; religio exterius profitenda, humilitas exercenda 12. — **Constitutio.** Sacramentum constat elemento et verbo seu materia et forma 13. 14. Sacramenta

Pag.

novæ legis, sacramentis antiquæ præstant 15. — **Cæremoniæ.** Certis cum cæremoniis sacramenta ministrantur, in eorum reverentiam et in fidelium instructionem et ædificationem 16. — **Numerus** 17. Septem tantum sunt sacramenta. Septenarii numeri ratio 18. — **Necessitas.** Sacramentorum omnium non æqualis necessitas 19. — **Dignitas.** Eucharistia ceteris sacramentis antecellit 20. — **Auctor.** Christus sacramentorum auctor 21. — **Minister.** Soli homines sacramentorum ministri 22. Ministri malitia efficientiam sacramenti non impedit 23. Cum

DE BAPTISMI SACRAMENTO.

De Baptismi sacramento frequens sermo habendus 1. 2. — **Nomen.** Nomen baptismi significat ablutionem sacramentalem 3 : quæ etiam vocatur sacramentum fidei, illuminatio, expurgatio, sepultura 4. — **Definitio.** Baptismus est sacramentum regenerationis per aquam in verbo 5. Error notandus 6. — **Materia.** Materia baptismi est aqua naturalis 7, in veteri testamento figurata 8, a Prophetis prænuntiata 9. Cur aqua sit baptismi materia 10. Chrisma in baptismo adhibendum 11. — **Forma.** Baptismi forma diligenter et sæpius explicanda 12. Constat verbis : Ego te baptizo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti 13. In hac forma non omnia essentialia 14. Baptismus in nomine Christi 15 : an aliquando collatus 16. Triplex ablutionis modus : immersio, infusio, aspersio 17. Caput abluendum 18. — **Institutio.** Baptismi institutio et lex : institutus quando Christus a Joanne baptizatus est 19; præceptum post resurrectionem 20. — **Ministri.** Ministri baptismi sunt in triplici ordine : episcopi et sacerdotes ex potestate, diaconi ex concessu, laici etiam in necessitate 21. — **Patrini.** Patrinatorum antiquus usus, varia nomina 22, et necessitas 23. Quænam et inter quos affinitas baptismo contrahatur 24. Ad quid teneantur patrini 25. Quinam in paternos assumendi 26. Patrini quot assumendi 27. — **Necessitas.** Lex

DE CONFIRMATIONIS SACRAMENTO.

Confirmationis sacramentum explicandi tempus et necessitas 1. — **Nomen.** Hoc sacramentum cur Confirmatio nuncupetur 2. — **Ratio sacramenti.** Confirmatio vere est sacramentum 3. Confirmationis a baptismo

impura conscientia sacramenta ministrare grande scelus 24. — **Effectus.** Sacramentorum effectus. Prior effectus gratia justificans omnibus communis 25 : perceptio gratiæ in sacramentis cur olim miraculis comprobata 26; gratiam non conferebant sacramenta veteris legis 27. Alter effectus trium tantum sacramentorum proprius, character 28. Character est insigne animæ impressum 29. Ad quid character imprimatur : in baptismo, in confirmatione, in ordine 30. Ad cultum et usum sacramentorum quibus motivis fideles excitandi 31.

baptismi suscipiendi omnibus a Domino posita est 28. Infantes etiam baptizandi 29, et christiane educandi 30. Baptismus infantium ne differatur 31. Adulti ad baptismum invitandi sunt 32, et per aliquod tempus præparandi 33. — **Dispositiones.** Ad baptismum requiruntur intentio seu voluntas 34, fides 35, poenitentia et propositum non peccandi 36. 37. — **Effectus.** Baptismi effectus : peccatorum condonatio. Concupiscentia in baptizatis remanens non est peccatum 38. Poenæ peccatis debite remissio 39, non tamen liberatio a miseris quæ peccatum originale consequuntur 40. Gratia sanctificantis infusio 41 et virtutum 42. Connexio cum Christo capite 43. Unde difficultas operandi 44. Character 45. Baptismus non iterandus et cur? Baptismus sub conditione cum ministratur, non iteratur. Baptismus sub conditione quanta cum cautela ministrandus 46. Aditus cælorum apertus 47. — **Cæremoniæ.** Præcæritones, ritus et cæremoniæ baptismi fidelibus explicari debent 48. Cæremoniæ triplex genus 49. Aquæ consecratio. Statio ad fores Ecclesiæ. Catechismus. Exorcismus. Sal. Signa crucis. Saliva, et ad fontem accessio 50. Abrenuntiatio. Fidei professio. Voluntatis expressio. Ablutio 51. Chrisma. Vestis candida. Cereus ardens. Nominis impositio 52. Totius de baptismo tractatus recapitulatio 53.

differentia 4. — **Institutio.** Sacramenti confirmationis auctor Christus 5. — **Materia.** Sacramenti confirmationis materia, chrisma 6. Confirmationis materia cur chrisma sit statutum 7. Chrisma consecrandum a solis epi-

scopis 8. — **Forma.** Sacramenti confirmationis forma 9. — **Minister.** Episcopus confirmationis minister ordinarius. Cur Episcopus confirmationis sit minister 10? — **Patrini.** Cur addantur et patrini 11? — **Subjectum** 12. Optat Ecclesia ut omnes confirmentur 13. Quænam ætas in confir-

mandis requiratur 14. Quanta cum reverentia sit confirmationi accedendum 15. — **Effectus.** Confirmatio gratiam baptismi perficit et auget, ut apparuit in apostolis : characterem imprimi 16. — **Cæremoniæ.** Unctio frontis. Alapa. Pax 17.

DE EUCHARISTIÆ SACRAMENTO.

Eucharistiæ dignitas fidelibus inculcanda 1. explicata ejus institutione 2. — **Nomen.** Nuncupatur sacramentum : eucharistia, sacrificium, communio, pax et charitas, viaticum, cœna 3. — **Ratio sacramenti.** Eucharistia vere est sacramentum 4. Quid in Eucharistia rationem sacramenti habeat 5. Differt a reliquis sacramentis Eucharistia 6. Eucharistia unicum est sacramentum 7. Tria significat Eucharistia : passionem Christi, celestem gratiam, gloriam æternam 8. — **Materia.** Duplex Eucharistiæ materia : panis et vinum 9. Solus panis triticeus vera Eucharistiæ materia 10. Azymus panis materia apta, non tamen absolute necessaria 11. Vinum vitis altera Eucharistiæ materia 12. Aqua vino est admiscenda 13. Modicum aquæ est admiscendum 14. Quam sit conveniens materia Eucharistiæ 15. — **Forma.** Forma Eucharistiæ : quoad consecrationem panis 16; quoad consecrationem vini 17 : verba consecrationis vini explicantur 18. Fide non sensu de Eucharistia judicandum 19. Tria distinguenda : præsentia realis, transsubstantiatio, species 20. — **Præsentia realis.** Corpus Christi verum existere in Eucharistia probatur tum ex Scripturis 21, tum Ecclesiæ auctoritate, nempe doctrina Patrum 22, et proscriptione errorum 23. 24. Ecclesiæ dignitas ob Eucharistiæ sacramentum 25. Totus Christus ut Deus homo in Eucharistia præsens 26. Non omnia eodem modo esse incipiunt in Eucharistia : alia vi verborum; alia per concomitantiam 27. Cur duplex consecratio 28. Christus totus in qualibet particula 29. — **Transsubstantiatio.** Post consecrationem nec panis nec vini substantiam remanere 30, probatur auctoritate scripturarum 31 et Patrum consensu 32. Panis et vini substantia convertitur in substantiam corporis et sanguinis Domini 33; hæc conversio Transsubstantiatio dicitur 34. De transsubstantiatione curiosius non inquirendum 35. **Species.** Accidentia sine subjecto constant in Eucharistia 37.

Cur sub speciebus panis et vini Christus corpus et sanguinem suum tradere voluerit 38. — **Effectus.** Vis Eucharistiæ mirabilis et fructus innumeri 39 : omnium sacramentorum fons est Eucharistia 40; quod cibus corpori, illud Eucharistia spiritui præbet 41; gratiam Eucharistia confert 42, 43. vitam spiritualem auget 44 : leviora peccata remittit 45; contra adversa roborat 46. Eucharistia viam munit ad æternam gloriam 47, 48. — **Dispositiones.** Triplex modus sumendi Eucharistiam : sacramentaliter, spiritualiter, sacramentaliter et spiritualiter 49. Perceptioni Eucharistiæ necessaria præparatio, nempe 50 : discernendus coelestis cibus a communi, reconciliatio cum inimicis facienda : conscientia scrutanda et a gravibus peccatis eluenda, humilis præmittenda de se existimatio, videndum an charitate præditi simus 51; jejunium et castitas 52. — **Obligatio.** Saltem semel in anno quisquis communicare tenetur 53. Ad frequentem usum Eucharistiæ hortandi sunt fideles 54. Varia communionis disciplina 55. Ante usum rationis communicare jam non licet 56. Amentibus quando danda Eucharistia 57. Sub utraque specie communicare soli sacerdoti celebranti licet 58. Cur laicis utriusque speciei usus non concedatur 59. — **Minister.** Minister sacramenti Eucharistiæ solus sacerdos 60. Vasa et lintea sacra tangere laicis prohibitum 61. Improbis ministri sanctitatem Eucharistiæ non minuit 62. — **Sacrificium.** 63. Duabus de causis instituta est Eucharistia 64. Sacrificium inter et Sacramentum differentia 65. Sacrificium missæ a quo et quando institutum 66. Soli Deo sacrificium offerendum, et non sanctis 67. Veritas sacrificii ex scripturis ostenditur 68. Eucharistiæ sacrificii figuræ et prophetiæ 69. Sacrificium missæ et sacrificium crucis sunt unum et idem. Christus et sacerdotes sunt unus sacerdos 70. Missa est laudis et propitiationis sacrificium 71. Missa vivis et defuncti fidelibus prodest 72. Cæremoniæ 73.

Pag.

169.

158.

DE PENITENTIAE SACRAMENTO.

Doctrina penitentiae frequenter inculcanda 1. — **Nomen.** Multiplex penitentiae acceptio 2. — **Penitentiae virtus.** 3. Penitentia est detestatio et odium peccati cum proposito non peccandi 4. Penitentia est virtus 5. Gradus ad penitentiam 6. Penitentiae excellentia 7. **Penitentiae sacramentum.** Ratio institutionis sacramenti Penitentiae 8. Sacramenti existentia 9. Iteratio 10. **Materia.** Materia penitentiae sunt actus penitentis, et aliquo sensu peccata 12. **Forma.** Forma sacramenti penitentiae sunt verba: Ego te absolvo 13; ex qua forma intelligitur quam ampla potestas sacerdotibus collata sit 14: huic respondere debet habitus humilis in penitente 15. — **Effectus.** Penitentia in Dei gratiam restituit, omnia peccata delet 16. Sine penitentia peccatorum nulla remissio 17. — **Partes constitutivae.** Contritio, confessio, satisfactio sunt partes penitentiam constituentes, inter se omnino connexae 18. Earum intima ratio 19. — **Contritio.** Contritio est anteaetate vitae odium, et peccatorum detestatio 20. Ratio nominis. Aliae rei appellationes 21. Contritio summa 22, vehementissima 23: contritio etsi non tanta, vera tamen est 24. Singula peccata mortalia contritione detestanda 25. Necessaria ad contritionem: peccati detestatio, voluntas confitendi, emendationis propositum 26. Vis et utilitas contritionis saepius proponenda. Ratio contritionis exercendae 27. — **Confessio** 28. Confessionis utilitas: ad faciliorem peccati remissionem, ad morum emendationem, ad criminum coercionem 29. Confessio est accusatio peccatorum ad veniam obtinendam 30. Confessionem a Christo institutam constat ex Scripturis, et traditione 31. Ab Ecclesia caeremoniae additae sunt 35. Confessionis necessitas 36. Confiteri tenemur, saltem quotannis 37. Confessio sit in-

DE EXTREMAE UNCTIONIS SACRAMENTO.

Novissima saepe meditanda 1. — **Nomen** 2. — **Ratio sacramenti.** Extremam unctionem esse sacramentum probatur ex Scriptura et traditione 3. Unum est sacramentum 4. — **Materia.** Materia ejus est oleum ab Episcopo consecratum 5. — **Forma.** Forma est verbum et sollemnis deprecatio quam sacerdos adhibet 6. Convenienter instituta forma deprecativa 7.

tegra et absoluta quoad peccata mortalia 38 et circumstantias peccatum aggravantes 39, ita ut si voluntarie aliquid reticeatur, iterari debeat 40; sit etiam nuda, simplex et aperta 41; prudens et verecunda, secreta 42, frequens 43. Legitimus confessionis minister, sacerdos jurisdictionem habens 44. Qualitates ministri: scientia, prudentia, vitae integritas 45. Lex sigilli 46. Modus agendi confessarii 47, cum confidentibus bene dispositis 48; cum indispositis, qui se excusant, vel erubescunt, vel negligentibus sunt 49: dimittendi vel disponendi 50. Pudori quorundam remedium adferendum 51. — **Satisfactio.** Satisfactio est compensatio pro peccatis commissis 52. Satisfactionis varii gradus: propria est plena satisfactio Christi, satisfactio canonica, satisfactio ultro suscepta. Satisfactio sacramentalis est persolutio poenae impositae a sacerdote cum proposito vitae emendandae 53. Satisfactionis necessitas. Remissa culpa non ideo remittitur poena temporalis ei debita 54: ita a Deo constitutum est, ut operibus satisfactoris homines a peccato arceantur, offensa Ecclesiae facta reparetur, aliis exemplum praebatur, obtineatur conformitas cum Christo, Dei justitia agnoscatur, et vindicta praeveniatur 55. Vis merendi et satisfaciendi a passione Christi pendet; satisfactio nostra passionem Christi non obscurat sed illustrat: quia per gratiam Christi meremur, et satisfacimus. Adjuti Dei gratia omnes possunt operari salutem 56. Duo ad veram satisfactionem requiruntur: ut fiat ab homine justo, et per opera poenalia 57. Opera satisfactionis sunt oratio, jejunium, elemosyna 58. Arumnarum hujus vitae bonus usus 59. Satisfacere potest unus pro alio 60. — **Absolutio.** Absolutio deneganda illi qui rem ablata restituere non promittit. Satisfactio quanta sit imponenda 61.

Maxima pars rituum preceationibus constat 8. — **Institutio.** Extremae unctionis sacramentum a Christo institutum 9. — **Subjectum.** Extrema unctio administrari nequit sanis 10, nec illis qui rationis usu carent 11. Quenam partes corporis unguendae 12. In una eademque aegrotatione non iteranda unctio 13. — **Dispositiones.** Extrema unctio suscipienda in statu

gratiae et cum fide vina 14. — **Minister.** Sacerdos hujus sacramenti minister 15. — **Utilitates.** Extrema unctio confert gratiam, et peccata remit-

tit, animam a languore liberat, fidelibus arma adversus hostem subministrat, reddit corporis sanitatem 16.

DE ORDINIS SACRAMENTO.

Explicatio sacramenti ordinis 1, utilibus sacerdotibus, clericis, ceteris fidelibus 2. Ordinis excellentia 3. Divinae vocationis necessitas 4. Intentio quae mala, quae recta 5. 6. — **Ordinis potestas.** Potestas ordinis distincta a potestate jurisdictionis; intrinsecam hominis sanctificationem spectat 7; multum praestat potestati sacrae in lege naturae et in lege Mosaica 8. — **Nomen.** Haec potestas vocatur Ordo, quia varios gradus habet inter se dispositos 9. — **Sacramentum.** Ordo vere est sacramentum 10. — **Varii ordines** 11. Ordines septem majores et minores 12. — **Tonsura.** Ad ordines praeparatio est tonsura 13. Ejus origo et significatio 14. — **Ostiarius.** Ostiarii munera et dignitas 15. — **Lector.** Lectoris officia 16. — **Exorcista.** Exorcistarum potestas 17. — **Acolythus.** Acolythorum munera 18. —

Subdiaconus. Subdiaconi munera 19: ejus consecrationis ritus 20. — **Diaconus.** Diaconi munera 21: consecrationis ejus caeremoniae 22. — **Sacerdos.** Idem sacerdotes simpliciter dicti, Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchae, Summus Pontifex 26. — **Minister Ordinis.** Minister sacramenti Ordinis Episcopus 27. — **Subjectum Ordinis.** In assumendis ad sacerdotium maxima cautio adhibenda 28. Ad sacerdotium requiritur vitae integritas et scientia 29. A sacerdotio arcendi: pueri, furiosi, amentes, servi, homicidae, spurii, corpore deformes 34. — **Effectus.** Sacramenti ordinis effectus: gratia sanctificans, potestas ad sacra, character 35.

DE MATRIMONII SACRAMENTO.

Matrimonii sanctitas accurate praedicanda 1. — **Nomen.** Significatio nominum: matrimonii, conjugii, nuptiarum 2. — **Definitio.** Matrimonium est conjunctio maritalis inter legitimas personas indissolubilis 3. Matrimonium in vinculo consistit; ejus causa effectrix consensus 4 verbis exprimens 5 quae praesentis temporis significationem habeant 6. 7. Duplex matrimonium: naturale et sacramentale 8. — **Matrimonium ut officium naturae.** Matrimonium a Deo institutum 9, indissolubile 10, non necessarium 11. Matrimonii causae: societas, proles procreatio, remedium concupiscentiae; causae secundariae non repro-

bantur 12. — **Matrimonium ut sacramentum.** Matrimonii, ut sacramentum est, excellentia 13. Matrimonium christianum vere sacramentum est 14. Matrimonium christianum aliis conjunctionibus praestat tum dignitate sacramenti, tum decore unitatis et indissolubilitatis 15: pluralitas uxorum matrimonio contraria 16; nullo divortio vinculum matrimonii dirumpi potest; indissolubilitatis utilitates 17. Tria matrimonii bona: proles, fides, sacramentum 18. Mutua officia: mariti, uxoris 19. Caeremoniae matrimonii 20. Impedimenta 21. Animi dispositiones: mentis integritas et pietas, reverentia erga parentes 22. Matrimonii usus 23.

PARS TERTIA.

De praecipis decalogi.

Decalogus legum omnium summa 1. Decalogi meditatio Parocho necessaria tum ad docendum, tum ad confessoris munus exercendum. Motiva decalogum observandi sedulo proponenda: Domini Dei, legis auctoris, majestas 2, modus quo lex data est 4, facilitas eam observandi 5, observandi necessitas 6, observationis utilitas, ac fructus 7. Verba quibus lex promulgata est, et populi Israelitici historia

diligenter explicanda 8. Abrahae electio et divina in eum providentia 9. Electio ratio sola Dei benignitas 10. Populi Israelitici fata docent Dei amicos fieri non nisi mundi inimicos 11; in Dei bonitate omnem spem collocandam esse 12. Circumstantiae temporis et loci quibus lex data est ostendunt ad complectendam caelestem doctrinam abstrahendum a mundi illecebris 13. Horum applicatio ad christianos 14

Pag.
290.

PRIMUM PRÆCEPTUM.

Duplex præcepti pars: affirmativa et negativa 1; in affirmativa continetur obligatio fidei, spei, charitatis 2; in negativa prohibitio idololatriæ 4: præceptum dignitate omnium primum 4. Præcipua peccata contra primum præceptum 5. Cultus sanctorum huic præcepto minime adversatur 6; quin potius eum commendant: multiplex ratio theologica 6, apostolica et ecclesiastica consuetudo 7, sanctorum beneficia et patrocinium 8, miracula patratra 9-10. Nec prohibetur ars ipsa pingendi 11; duplici tamen ratione pictura læditur Dei majestas: prima, si idola tanquam Deus colantur; alte-

301.

SECUNDUM DECALOGI PRÆCEPTUM.

Hoc præceptum a primo distinctum, diligentissime explicandum 1. Eius duplex pars: affirmativa et negativa 2. Honorare jubemur non ipsum nomen litteraliter sumptum, sed divinam majestatem nomine designatam 3. Dei nomen honoratur: confessione, verbi meditatione, laude, oratione, jurejurando 4. Jurare est Deum testem adhibere. Duplex juramentum: assertorium et promissorium 5. Ad legiti-

312.

TERTIUM PRÆCEPTUM.

Præcepti objectum est cultus externus Deo debitus 1. Summa in eo explicando diligentia adhibenda 2. Ostendenda hujus præcepti cum ceteris convenientia et differentia ab eis: quod pertinet ad tempus, est positivum, et a ceteris differt quæ sunt naturalia; quod vero spectat ad ipsum cultum et religionem, in natura fundatur, et cum ceteris convenit. Quatuor præcepti partes. 3. Memores esse jubemur: quia præceptum est positivum, quia operibus hebdomadæ dies festus spectandus est; quia frequentes occasiones negligentia. Sabbatum latine est cessatio: sabbati sanctificatio implicat cessationem a laboribus corporis, et pietatis ac religionis exercitium 4. Unus dies Deo dicandus. Electio diei septimi in cultum mysteris plena; est

322.

QUARTUM PRÆCEPTUM.

Præcepti cum superioribus connectio 1: lata ejus extensio 2. Præcepta duabus tabulis incisa: prima, quæ charitatem erga Deum docent, secunda quæ charitatem erga proximum. Observatio præceptorum primæ tabulæ est finis, ratio et mensura obser-

ra, si divinitatis forma effingatur 12. Prohibitum est divinitatis imaginem ex ære ducere 13: non tamen prohibitum SS. Trinitatis personas signis exprimere 14. Christi et sanctorum imagines licitæ 15. Imaginum usus et cultus utilis 16. Concilii Tridentini decretum observandum 17. Pœna proposita est appendix omnium præceptorum. Pœna aliter inculcanda perfectis, aliter carnalibus 18. Quo sensu Deus dicatur fortis 19, zelotes 20, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam et quartam generationem 21 eorum qui oderunt ipsum, faciens misericordiam iis qui diligunt eum 22.

num juramentum tria requiruntur: veritas, iudicium, justitia 6. Honestas juramenti probatur auctoritate et ratione 7: nec obstant verba Christi Domini 8. Peccant contra hoc præceptum qui jurant sine consilio 9, sine veritate 10, sine justitia 11, vel cum aliquo contemptu 12; qui verbum Dei injuria afficiunt 13; qui Deum non deprecantur, qui blasphemant 14. Pœnæ transgressoribus intentatæ 15.

enim signum: sanctificationis ipsorum hominum, Creationis, liberationis a servitute Ægyptiaca, renovationis christianæ, fruitionis beatificæ 5. Sabbati cultus in Dominicum diem translatus ob resurrectionis memoriam, mundi creationem, effusionem spiritus sancti. Labor commendatur 6. Die dominico prohibentur opera quæ a cultu divino impediunt: minime ea quæ ad ipsum cultum spectant vel alias necessaria sunt 7. Præcipiuntur vel commendantur: Missæ auditio, sacramentorum frequentatio, confessio peccatorum, communio, verbi Dei auditio, oratio et laudes divinæ, opera misericordiæ 8. Quarta præcepti pars 9. Inculcanda motiva præceptum observandi: convenientia, honestas et utilitas, sanctio 10.

vantiæ ceterorum 3. Honorare quid sit 4. Honorandi, præter genitores Ecclesiæ prælati et sacerdotes, magistratus, tutores et magistri, senes 5. Honoris causæ 6. Genitorum honor importat amorem, orationem, obedientiam, imitationem, auxilium præser-

Pag.

tim in ægritudine, fumus. 7. Prælati et Presbyteri honorandi, succurrendi, audiendi 8. Principes observandi, et pro eis orandum 9. Præmium observantiæ divinitus propositum 10. Cur nonnulli hoc præmium non consequantur 11.

QUINTUM PRÆCEPTUM.

Explicatio hujus præcepti utilis, necessaria, fidelibus auditu jucunda 1. Duplex pars præcepti: affirmativa et negativa 2. Hoc præcepto non prohibentur cædes animalium, reorum a magistratibus, hostium a militibus, item cædes a Deo præceptæ, fortuitæ, defensivæ 3. Ceteræ cædes prohibentur, sive homicidam quis spectet, sive qui occiditur, sive modos quibus cædes fit 4. Prohibita etiam ira cædis causa. Perfecta præcepti observatio 5. Homicidii gravitas 6. Eodem præcepto

SEXTUM PRÆCEPTUM.

Post cædis prohibitionem apte proponitur prohibitio mœchiæ 1. Caute explicandum est hoc præceptum 2. Duplex pars præcepti: affirmativa et negativa 3. Adulterium est legitimi thori injuria 4. Simul cum adulterio prohibentur quæcumque inhonesta 5. Diserte prohibitum adulterium, quia peccatum est grave etiam in societate, et causa aliorum criminum 5. Castitas unicuique pro suo statu servanda 6. Remedia adversus libidines

SEPTIMUM PRÆCEPTUM.

Præceptum diligenter explicandum, ejusque occasione Dei erga homines amor declarandus 1. Duplex præcepti pars, affirmativa et negativa 2. Præcepto prohibetur quævis oblatio rei alienæ: furtum distincte exprimitur, quia communis; qua ratione distinguantur furtum, peculatus, plagiatum, sacrilegium; furandi voluntas prohibita 3. Furti gravitas explicata ex natura rei et ex ejus sequelis 4. Furtum et rapina 5. Furti rei sunt qui res alienas occupant, qui fraudes adhibent, qui debitam operam non præstant, qui paupertatem mentiendi mendicant, qui susceptum munus non adimplent 6. Rapinæ rei sunt, qui mercedem operariis non solvunt, qui usuram

OCTAVUM PRÆCEPTUM.

Hujus præcepti frequens explicatio necessaria, quia linguæ vitium late patet, et innumerabilium malorum est causa 1. Duplex pars præcepti: affirmativa et negativa 2. Imprimis prohi-

Inobedientes et ingrati graviter puniendi 12. Officium parentum in filios 13. Tria cavenda: nimia severitas, nimia indulgentia, præpostera consilia 14.

inculcatur caritas 7, et virtutes in ea inclusæ, nempe patientia, beneficentia, mansuetudo et lenitas 8; injuriam condonatio 9; motiva condonationis sæpe proponenda 10: primum, injuriam fieri Dei voluntate ad nos exercendos 11, secundum, condonationi adnexam mercedem et honorem 12, tertium, odii durationem esse periculum et peccatis plenam 13; efficax remedium adversus odium: Christi Domini exemplum, meditatio mortis 14.

in cogitatione et in actione sita 7: quoad cogitationem, considerentur turpitudine fornicationis, qua peccatur in corpus proprium, in Christi membra, in templum Spiritus sancti 8; adulterii injustitia, infamia, pernicies 9: quoad actionem, vitentur otium, crapula, adspectus, ornatus, sermo lascivus et libri obsceni: adhibeantur oratio, usus sacramentorum 10, jejunium 11.

exercet, qui venalia habent judicia, qui sunt fraudatores creditorum, qui sibi debita acerbius exigunt, qui frumenta necessitatis tempore compriment 8. Ad restitutionem obligantur mandantes, suasores, consentientes, participantes, non prohibentes, non detegentes, receptores 9. Misericordia inculcanda 10: motiva exercendi operæ misericordiæ 11: varii modi misericordiam exercendi mutuo, labore, frugalitate 12. A facinoribus revocandi Christiani, ad liberalitatem perducendi 13. Repellendæ injustitiæ excusationes: status conservatio, vitæ commoditas, abundantia eorum a quibus res aufertur, consuetudo, occasio, vindicta, debita solvenda 14.

betur falsum testimonium 3 erga quemcumque hominem 4, etiam ad favendum 5, non solum in iudicio, sed etiam extra iudicium 6. Item prohibentur detractio, 7, per calumniam et obtre-

352.

341

348.

359.

Pag.

ationem 8, discordiarumque excitatio 9, assentatio, mendacium 10, simulatio 11. Quid præceptum sit iudicibus, reis, testibus, advocatis, petito-

ribus et accusatoribus 12. Mendacii miseria et turpitudine 13: falsæ excusationes 14.

368.

NONUM ET DECIMUM PRÆCEPTUM.

In his duobus præceptis continetur ratio cetera præcepta servandi 1. Unius ab altero differentia 2. Utriusque necessitas 3. In eis elucet Dei bonitas erga nos 4, et totius legis sanctitas. Duplex pars præcepti: affirmativa et negativa 5. Non prohibetur ipsa vis concupiscendi quæ a Deo est, et multas utilitates habet, sed usus pravæ

cupiditatis 6. Verba præcepti expenduntur: domus, bos, asinus, servus, vicinus, uxor 7. Remedia contra concupiscentiam: rerum divinarum studium, voluntatis conformatio ad Dei beneplacitum, consideratio incommodorum concupiscentiæ 8. Quinam præcipue a vitio cupiditatis arcendi 9.

PARS QUARTA.

De oratione.

377.

Præcipua Parochi cura in docendo orandi modo 1 — **De necessitate orationis.** Oratio necessaria tum ex Dei præcepto 2, tum propter indigentiam nostram — **De utilitate orationis.** Fructus orationis 3: Deum honorat 4; bona cœlestia impetrat, et quidem certo, si recta sit 5; virtutes auget 6 a peccatis mundat 7: Deum placat 8. — **De partibus, et gradibus orationis.** Partes orationis plures 9, duæ præcipuæ: postulatio et gratiarum actio; orantium plures item gradus 10: iustorum, qui fide, spe, charitate ducuntur 11; poenitentium 12; infidelium bonæ voluntatis 13; peccatorum obstinatorum 14. — **De iis, quæ petenda sunt.** Petendum summum bonum et quæ eo conducunt 15; subordinate ad summum bonum, peti possunt bona fortunæ, corporis, mentis — **Pro quibus orandum sit.** 16. Deus implorandus pro omnibus, nominatim: pro Pastoribus animarum, pro Principibus, pro piis hominibus, pro inimicis, pro alienis ab Ecclesia, pro mortuis, pro

peccatoribus. Execrationes Sanctorum 17. Gratia Deo agendæ pro omnibus beneficiis 18. Salutatio Angelica continet gratiarum actionem et petitionem 19. **Quis orandus sit.** Deus unus et trinus orandus. Invocandi etiam Sancti 20. Aliter Deus, aliter Sancti invocantur 21. — **De præparatione adhibenda.** Apta præparatio constat: animi humilitate, et dolore de peccatis 23; abstinentia a peccatis violentiæ, iræ, vindictæ, inhumanitatis, superbiæ, contemptio 24; fiducia in Deum patrem nostrum, in Christum mediatorem, in Spiritum sanctum 25; conformatione cum divina voluntate 26. — **Quæ ratio in orando requiritur.** Oratio nisi recte fiat, non prodest 27: orandum est in spiritu et veritate, etiam voce, sed sine inani verborum sonitu, et sine vano apparatu 28; orandum est assidue 29; orandum est per Christum 30; ferventer orandum, adjuncta gratiarum actione, adhibitisque jejuniis et eleemosyna 31.

ORATIONIS DOMINICÆ.

Proœmium.

395

1. — **Pater.** Patris nomen fiduciam conciliat; Deo autem convenit 2: ob creationem 3; ob providentiam, quæ maxime apparet in nostri custodia angelis commissa 4, et durat, non obstantibus peccatis nostris, etiam cum Deus irascitur nobis ob peccata et nos punit 5, ob redemptionem 6. Deo Patri Creatori, Gubernatori, Redemptori, amor, pietas, reverentia debetur 7. Dilectionem suam paternam ostendit

Deus etiam homines exercendo 8. — **Noster.** Voce noster momentur fideles se fratres ad invicem esse 8, adeoque fraterne cum omnibus agendum 9. Quo affectu recitari debeat Pater noster 10. — **Qui es in cœlis.** Deus ubique est vi et virtute 11: invocatur ut in cœlis, ob eorum præstantiam, ad divinam majestatem significandam, homini humilitatem inculcandam, objectum petitionis præfiniendum 11.

Pag.

PRIMA PETITIO.

405.

Ordo orationis est secundum ordinem charitatis ut primum attendamus ad Deum, deinde ad nos ipsos 1. Deo postulare non possumus nisi bona extrinseca 2. Dum petimus ut sanctificetur nomen Dei, optamus ut fideles Deum laudibus celebrent 3, infideles

Christum suscipiant 4, peccatores convertentur 5 omnes Deum agnoscant bonorum omnium largitorem 6, et Ecclesiæ se subiciant 7. Dei nomen sanctificandum per bonam christianorum vitam 8.

SECUNDA PETITIO.

409.

Regnum Dei est totius evangelii finis 1. Petitionis regni Dei vis ad obtinenda ea omnia quæ ad corpoream et spirituales vitam tuendam sunt necessaria 2, ejusdem necessitas propter miseras humanæ vitæ 3. Regnum Dei est universalis potestas et providentia, item providentia specialis in Sanctos 4. Regnum illud non est ex hoc mundo, sed est spirituale regnum justitiæ, et gloriæ, ita tamen ut regno gloriæ prius

sit regnum gratiæ 5. Petimus ut infideles et hæretici ac schismatici in Ecclesiæ sinu recipiantur, ut peccatores convertantur, ut omnia Christo subiciantur 6. Ad preces pie et cum fructu faciendas conducunt consideratio pretii regni cœlestis, humilitas et propriæ abjectionis conscientia, bona opera et usus sacramentorum 7. Brevis expositio petitionis 8.

TERTIA PETITIO.

417.

Petitionis locus et ratio 1. Homo peccato corruptus bonum suum verum non intelligit 2, ita ut merito comparatur iis qui gustum amiserunt, et similis dicatur ægrotis et pueris 3; hinc tanquam remedium adversus legem membrorum ei præscribi debet regula vitæ christianæ 4: remedium illud omnibus necessarium, etiam justis 5. Nomine voluntatis divinæ intelliguntur divina præcepta 6: postulamus ergo ut Deus concedat nobis gratiam ipsi

inserviendi 7, ut non sinat nos ea perficere quæ cupiditas expetierit, aut diabolus suaserit 8, sed voluntatem nostram in omnibus ipsius voluntati conformem reddat 10. Formula, *sicut in cælo*, postulamus obedientiam charitate perfectam 11. Gratiarum actio in hac petitione contenta 12. Meditanda: hominis infirmitas, servitii divini dignitas et utilitas. Praxis conformatio cum divina voluntate 14.

QUARTA PETITIO.

426.

Sicut humanæ vitæ bona ad divina referuntur 1, ita propter divina petenda sunt 2. Necessitas hujus petitionis, inde ostendenda, quod in statu naturæ lapsæ innumeris indigemus quæ per nos ipsos tuto comparare nequimus 3: idcirco cum fiducia ad eundem Patrem cœlestis 4. Petitionis objectum 5: — **Panem.** nomine panis intelliguntur imprimis vitæ subsidia 6 quæcumque 7 necessaria 8. — **Nostrum.** Additur vox *Nostrum*, ut significetur bona illa necessaria cum divino auxilio comparanda jure et labore nostro 9. — **Quotidianum.** Voci *Quotidianum* subjecta

est notio frugalitatis, parsimoniæ, modestiæ, et perseverantiæ necessitatis 10. — **Da nobis.** Formula *Da nobis* exprimitur bona vita non nisi a Deo distribui, et conservari et vim salutarem habere 11. Plurali autem numero *da nobis* indicatur, ea bona et pro aliis petenda et aliis communicanda 12. — **Hodie.** Verbo *hodie* communis infirmitas insinuat 13. Nomine *panis* intelliguntur etiam bona spiritualia 14, scilicet verbum Dei 15, ipse Christus 16. Eucharistia 17. Exitus petitionis Deo relinquendus. Bona a Deo accepta aliis communicanda 18.

QUINTA PETITIO.

435.

In hac petitione summa Dei erga nos charitas declaratur 1. Ad objectum hujus petitionis impetrandum dispositiones necessariae sunt: agnitio peccatorum, dolor, fiducia 2: ad peccata agnoscenda facile adducimur gravissima Dei in sacris litteris admoni-

tione 3; ad dolorem excitamur consideratione turpitudinis peccati et calamitatum quas producit 4: fiduciam præbet paterna Dei liberalitas 5. Nomine *debitorum* intelliguntur peccata 6: *nostra* dicuntur, quia voluntarie commissa 7; *nobis* dimitti postulamus, quia